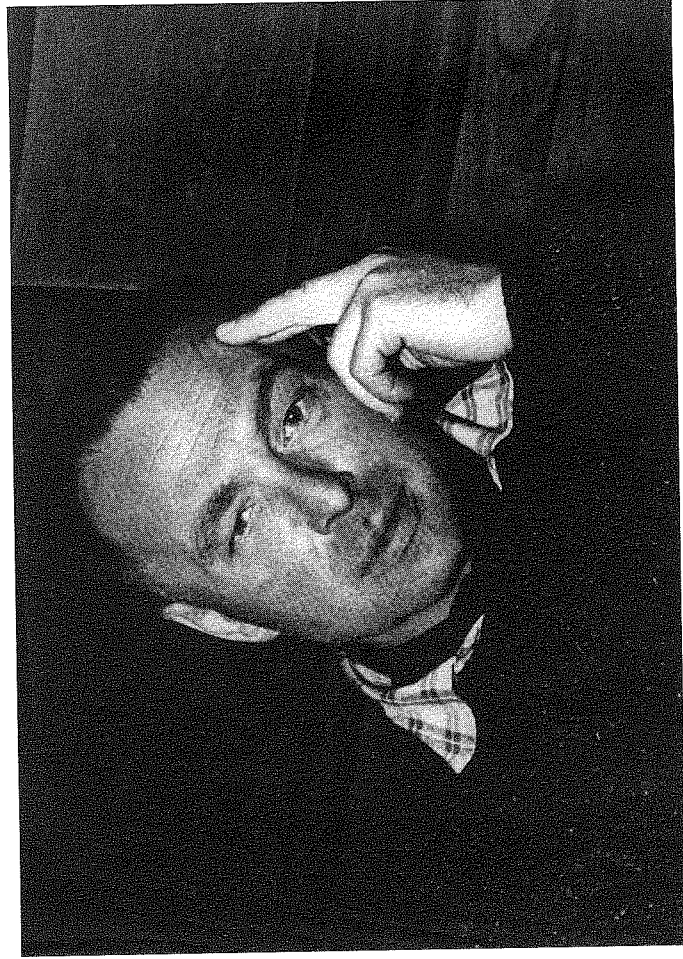


V^{RATISLAV} EFFENBERGER

BÁSNĚ 2



Až jednou podá malíř básníkovi
květinu která bude víc rybou než prákem
a básník poslušen tikoru fantastického mozku přírody
dokončí kresbu skutečným potokem jako akrostichon
přijď se mi podívat na ruce neboť pak budou lidé čarovat
jako mraky na obloze
budou čarovat neboť budou vidět chodíce po ulicích
z chodníku na chodník jako se čtou verše
tiché studánky které lze potkat jen několikrát v životě
budou je nalézat v tom co až dosud bylo pro ně za mořem
budou je nalézat
budou je vidět
jako loď která pluje jako mraky které plují
budou je vidět proměňovat se před jejich očima jako vodopád
v rozsvícené žárovky
které se budou jedna po druhé rozžíhat v kamenných lesech nepaměti

Šel jsem cestičkou kolem potoka
prodávat vosí hnízda
prodávat vosí hnízda
nikomu jsem nic neudělal
a náhle mne popadli za krk
a náhle mne popadli za krk
a cloumali se mnou tak dlouho
dokud jsem neupadl

A uřezali mi ruce
a uřezali mi nohy
kdo by uvěřil že jsem dřív prodával vosí hnízda
spíš bych věřil že jsem se opil
místo abych šel svou cestou
kolem potoka

Ohlédl jsem se
 nebyl tu nikdo
 v této chvíli by mi sorva kdo mohl pomoci
 raději přejít na druhý konec náměstí
 nechat kreslit bíče do ohniště bez štekání a bez chvalořečení

Chodila jsi jitrní rosa
 chodila jsi kolem zrcadla
 Chodila jsi jitrní rosa
 chodila jsi kolem prázdného domu
 a pán který tě zabíjí smutně otevírá knihu
 neuvědomuje si ani že za písničkou je stroj
 za písničkou na desce která se otáčí
 má smutné oči
 smutné oči rozjetého vlaku
 smutné oči za zrcadlem
 v němž sténá louka příliš dlouho nekosená
 v němž se všechno obrací proti dubovému stolu jehož jedovaté pohledy
 vystraší ještě mnoho cituplných turistů
 pán který tě zabíjí se právě chystá oholit se
 nechá noc spadnout se své brady
 nechá se pronásledovat prosebnými pohledy pianistů
 jimž záleží na tom aby dohráli svůj kousek
 Běžíš dlouhou chodbou podle dveří které se před tebou zavírají
 jako ústa která touží napít se
 Běžíš tak dlouho až už smrt se zdá být jen uzounké schodiště
 které se pod tvými kroky chvěje je to hlat zrcadla
 v němž není nikdo než ty sama
 s pěšinkou uprostřed

Ten drát který jsi mi dala
 ten drát tak nepoddajný jako mladá drůbež
 ten drát si zpívá sám

Jsou fotografie které žijí
a lesy které jsou mrtvé
Jsou lidé kteří pomalu stoupají do kopců
a hory které strmí nad nimi
přešel jsem ten stůl a nyní jsem tam kde jsem byl
ani píseň ani morýl
ani začarovaná studánka
nic není na dosah
jen těžké dveře které neskrípají
jen nábytek který praská
ani vůně mýdla
jen vrabec spadlý se střechy
a žebříky za kulisami
které už nejsou k ničemu
mé poklady
Neslyším vás
přilíš hučí vřetena navíjející dráty
neslyším vás
jablko se kutálí daleko od stromu
neslyším vás
někdo tiskne v dlani klíč a pak jím netrpělivě poklepává na dlaň
neslyším vás neslyším vás
lupiči odkládají páčidla a poslouchají co říkáte
je pátek nebo neděle venku vlají prapory
vlaky se rozjíždějí na všechny strany
kutálky táhnou ulicemi
neslyším vás neslyším vás

Na ulici
proti vchodu do prázdného domu s oprýskaným průčelím
čtverák zvonkohlídek právě vyhopsával morseovkou šifrované sdělení
dvěma vrbám lacině smutným
na zdi která nás bude ještě dlouho děsit
nehýbná šalvěj
jaká podezřelá květinářství rozevrají tu náhle své lepoporelo svůj pařát
dlouhá pole tulipánů osvětlují zespoda šedavou oblohu
kde pokora a zbožnost mašlují svůj bílek moudrosti
nebo jiná květinářství hluboká jako studny
vyhněme se těmto nepravým misálům kalícím čirou vodu spánku
jestliže miluji můj klíč se otáčí ve vzduchu a přece odemýká
nechci už tu skřítku kterou jste mi nedala kterou jsem si musel vzít
maková pole popraskané zdi kamenité léto
vaše oči jsou všude pod kameny
ve vánku který pohybuje oblaky
v kláštrech za sudy vína neboť vědí o všem
v maceškách v hyacintech
vaše oči jsou ona planoucí květinářství a já už nechci padat naznak
do jejich malátných vůní
anebo chci a nechci všechny židle jsou převrženy
chci a nechci vaše ruce si hrají na bouřku
chci a nechci a vy to vidíte
vidíte to že nechci protože jsem a chci zůstat sám

Už neslyším nic než gramofon deště odhravaček
rozlámaná kola která se motají kolem rozlámaných srdcí
všechna tíha života zvětrala jako barevné limonády
kde jsem když ne proti staré odřené židli na níž usedalo příliš mnoho lidí
a která už ani nestraší v polosnění
kde jsem když ne za ošatkou filosofických soustav
odkud se co chvíli vynoří nové pravidlo
že je třeba prohledat zatemnit a usednout na stoličku
nepoplést diagnosu
a rozeznat stupeň přičetnosti

Po ulici jde pán s kloboukem na hlavě
myslí rychle jako když se tlučé pepř
jde a brousí v kapse křivý nůž sklíčující výčitky
je mu do pláce ale o to rychleji se mihá po chodníku
má v kapse světlo které pluje stále kolem jednoho ostrůvku
mohl to udělat lépe zdá se že není příliš obratný
je na tom patrně mnoho pravdy protože teď už skoro běží
běží jako ten kdo má těžké boty
v patách za ním všechny nesnáze
kameny slov kolem toho co se nepovedlo
ale ten kterého právě mímj ani se neohlédne
zamyká dveře avšak klíč se vzpřčil v zámku
teď není možné ani zamknout ani vytáhnout klíč
leze vzteky po římsách domu který se otřásá smíchem
cítí v zádech dvacet jedovatých pohledů které ho probodávají
jako mátohu na obraze
cloumá klíčem že by rozvrátil hory
jeho tvář jindy podobná bočníku chleba teď se kroutí jako rohлік
kolem úst hostitele
rudne a bledne otáčí se marně hledaje náповědní budku
Nemá všech pět pohromadě říká naproti učitelka cizích řečí a vstupuje
do krámu

Nejsou to snadné schody které vedou do sklepa
konečně o sklepy jsou ulice bohatší v neděli v létě
chladivé sklepy jimiž nepropluje ani myšlenka
jsou to hodiny které se vaří vlastním žářem

André Breton s hlavou rozseknutou mačetou z Martiniku
ale není zde není v ničem v čem jsem ho kdysi nalézal
zaskřípání schodu ne to pracuje dřevo v naprostém tichu
pušky zaprášené dlouhým čekáním už nedonesou ani na kraj chodníku

Nejsou přízraky

těžká vína romantických básníků
vůle mlčet být diskretní
vím to ale strach má železné ruce
jdu tedy sám ulicí dlouhou jak soumrak

Rozházené květiny kdo vás natrhal
čí ruka se chvěla nad kopretinou
která ještě před několika dny kolébala oči ovanuté spánkem
mraky plují daleko k severu kde je básník který by je nakreslil do svých snů
spí a kolem jeho hlavy dopadá sekera na uschlé chrastí

Rozházené myšlenky jak vás stovnat v tomto kaleidoskopu
který se rozehrál ozvěnami dlouhých letních nocí
myšlenky-přízraky které se rozbíháte jako kola na vodě
běžte si kam vás povedou vaše bludičky
ať tato báseň roste jako sen jako narůstají krystaly
ať není zpověď ani prstem který se třepetá ve vzduchu
jsou slzy které se neroní za řečnickými pultry
a bolest která nestaví slavobrány
a slunce které svítí na jiné břehy než jsou ty u nichž lze zakotvit parník

Co všechno je ukryto za oponou dne který se zdál být stejný
jako kterýkoliv jiný
co všechno bylo připraveno patrně už ve chvíli kdy
je noc Vltava je ozářena jak nikdy předtím jako v opeře
je ticho před bouřkou na řece se mňhají obrovské bitevní lodi
na svou obludnost fantasmagoricky hbité
je to tedy to co bylo skryto za oponou
nevěřil jsem tomu teď už na tom nesejde
lodi se neslyšně mňjejí
chystá se něco hrozného

Zachytit jediný okamžik světa
jediný blesk který v zápětí zmizí
v té chvíli
na písčitém břehu Ceylonu se odehrává skličující drama toho
že se nic neděje
jen vlny dotářející na břeh rachotí odevzdávající zemi slámu
a uraženou větev
je to větev která se zlehka dotýká mozku muže který v téže chvíli stoupá
po schodišti starého domu v ulici Pyramid v Paříži
jde se zeptat na dopis zda jej už skutečně odeslali
zítra bude třeba sehnat to koření o němž se zmiňovala Lola
zatím co v bruselském hotelu Lille svalil se mrtev k zemi starý pán
sahající právě po vypínači
dvacet lodí vidím plout kolem břehů severní Evropy
některé vezou uhlí poštu a jižní ovoce
o několik rovnoběžek níže na Karlově náměstí se potkávají dva muži a dívka
jeden z nich by byl raději kdyby už se šlo
ale dveře se otvírají a do tiskárny Morning Post vstupuje holohlavý mládenec
s velkou brašnou
jde spravovat výtah už od večera porouchaný
správce si nařizuje hodinky a odchází naproti do cukrárny odkud je dobře
vidět na protější terasu
kde lze spatřit leccos pěkného v této části Madridu
tato socha
tyto sochy na něž si už všichni zvykli a kolem nichž se chodí
jako kolem patníků
všichni spěcháme každý na jinou stranu
dveře se otvírají a zavírají a tak plyne život
viděl ji na boxerském zápase chovala se jako citlivka
s očima navrch hlavy
nevěděl kam se podívat dřív
ale pak mu zmizela mezi lidmi tak to skončilo stejně by se k ničemu
neodhodlal
zbyly mu jen představy před usnutím

ach sklenice vody ty která padáš se stolu
spadneš rozbiješ se a nic se nestalo
auta se budou míhat dál kolem chodníků
čínský student v parku před nádražím v Šanghaji bude dál memorovat Kanta
budou mu skákat před oči lidé z dopoledního utkáni
a také čtenářka z omnibusu v modré blůzičce
dívala se na něj o chvíli déle než aby si toho byl nepovšiml
ale děvčátko běžící pro mrkev
děvčátko o jaké by se praly i parníky
běží v té chvíli po ulici Mabel v Oranu přidržujíc si rukou přetržené poutko
dostanu se k tobě třeba po čtyřech sipá starý opilý medvěd jehož žena
ukrývá za zády sekeru kterou ho uhodila do nohy
takže upadl a smýká se po zemi směrem k ní aby ji zabil
k smrti vyděšenou za pelestí posteje
všechno je pryč hejno práků zakroužilo nad komíny a odlétá k jihu
vlaky se rozjíždějí s menším či větším zpožděním
nožič brousí nůž ale nezpívá si neboť je nemocen
muž běží za kočárkem který se rozejel šikmou ulicí kolem botanické zahrady
Picasso maluje a po ulicích se míjejí lidé oběma směry
namáčejí své šetce do nočního ticha prázdných náměstí
rumělka létá mezi zrajícím zrním a oblaky
jeho jemné ruce ji dostihly u starého potlučeného mostu přes Loiru
teď bude zpívat vedle silné bílé čáry po celá staletí
chytajíc všechno do svého pomačkaného koštěku
nevýslovnou zář některé odpolední hodiny
Ručičky věžních hodin na radnici v Johannesburgu
jako by se praly s malými hašteřivými ptáky o každou minutu
Pak se den převrací do noci a lidé usínají v různých polohách
rozsvěcují se světla jako citoslovce
rozjiřené oči hledají za co se zachytit a usnout jako netopýr
v kinu kde se hraje do půl jedenácté na improvizovaném jevišti
na štafích milenci zpívají kuplet
v tresorech leží balíky bankovek jako spoutaní lupiči
nechají svou kořist volně se pást na noční pasece
a měsíc který se odráží v kalužích pralesa rozsvěcí v očích dravců
žhavá žlutá světélka

Potkávám se se známými ale nepoznávají mne
přistupuji k nim potichu a oslovuji je jejich jmény
obracející se ke mně s kamennou zdvořilostí
vracím se dlouhými ulicemi s prázdnými piedestaly
kam se to díváš
ale do sudu smích duní celým prázdným náměstím
kam se to díváš
ale přes klobouk smráká se ještě víc než klobouk
hle dítě s očima poštolky zazděné kolem jednoho nároží
musím tam doběhnout stůj co stůj
za rohem je to ano za rohem je to připravené jako slavnostní otevírání
nového mostu
puškařův krám
kolik zajíců běží kolem v tlapkách snůh jaro a podzim
kam se to díváš ale do krámu
to nejsou housle na něž se nehraje
stařenka se proplétá houštinami upadne a čeká co bude dál
to není hra to nejsou kulisy
dál nebude nic hrozná housko
dál nebude nic než to že budeš snědena

Loutka byla mrtvá
 ležela před námi úžina
 nikde nikdo
 bylo zima
 ale květiny voněly
 jako na hřbitově
 nebylo kam jít
 ani ubrusy vlající se stolů
 ani zloděj ve sklepe
 ani vlak v talíři
 moře uvnitř země
 a jeskyně v lidech
 loutka byla mrtvá

Mám krásnou ránu na čele
 krev jež se vyřinula
 byla červená byla černá ale nebyla to moje krev
 dával jsem se do okna a venku byla tma
 v otevřeném okně tma nestraší

Mám krásnou ránu na čele
 můj přísný pane učiteli
 ta kniha ten vůz to zrní ten kamenolom
 už se mluví jen v citoslovcích říci divoké husy letěly k severu
 máte krásné oči ale jde za vámi bolest
 jsem jako strom který roste

Mám krásnou ránu na čele
 budete plakat budete se smát
 ale nebudete mi věřit

Mám krásnou ránu na čele
 jako houbař ve stínu své hole
 už se připozdívá už se šepí
 řekněte řekněte mi kde je to okno ten dům
 kde je ta ryba
 kočka ji snědla
 kde je ta kočka
 v lesy zaběhla
 kde jsou ty lesy
 popelem lehly
 kde je ten popel
 voda ho smetla
 kde je ta voda
 volí ji vypili
 kde jsou ti volí
 páni je snědli
 kde jsou ti páni
 na hřbitově zahrabáni

Běžela liška k severu a na severu je tma
na jihu roste hořčice a na severu jsou kameny
a potoky a sluhové boží kteří se chvějí
za hromadami svých křížů

Znáš tuto žízlu která nezpívá
tvůj zvlčilý mozek jí posunuje jako v nějaké hře
táhne ji daleko k severu kde je tma
ale kde rostou veliké černé hrozný vína

Pytel sebou hází na mostě Carrousel avšak Lauréamont je devadesát let mrtev
jeho nos jeho větrící chřípí se pohybuje za několikerými dveřmi
Pytel sebou hází na mostě Carrousel
a oblaka plují dál když vysypala všechno zrní
Je večer nikdo nezaplakal a nikdo se nevrátil ke dveřím
vyvrácené dveře jamka přísloví a most který nelze překročit
ani jediná slepice která po něm odchází
ze světa do tmy
ze tmy do světa

Známa vůně starých zaprášených knih
z daleka a několik křížovatek
dvě nebo tři zatáčky ve skalách
neohlížeje se jde za tebou jeptiška
malá a červená jak rajske jablíčko
mává kolem svého srdce parapletem aby se mluvilo přesněji
kolem jejích očí pralesy jsou fialové a našedlé
bez zvířat a bez dešťových kapek bez nebezpečí
bez vánku a bez květů
současně někde daleko je slyšet zapadnout dveře do zámku
je takové ticho že je slyšet co si myslí kůň
v té chvíli kdy je všechno na dostřel ale nic na dosah ruky
jak je to cizí myslet na lásku na kopretiny na víno
nedaleko železa na něž už nikdo netluče
rukávnický se vznaly polibky jsou vypíry a cesty vysypané škvárou hučí
jak ventilátor
ale ona se dala do zpěvu který bylo slyšet až u hradeb

Byla jsem začarovaná
v potoku v bystřině
ale teď už vím
že to bylo jinak

Byla jsem uvězněna
v ovoci v zrajícím ovoci
ale teď už vím
jak to bylo

Byla jsem v lese
pronásledovaná drvoštěpy
ale teď už vím
kdo to byl

Svlékala jsem se
v hradě bez cimbuří
ale teď už vím
kde jsem byla

Byla jsem začarovaná
v potoku v bystřině
ale teď už vím
jak to bylo

Ještě v rozstříleném biografu
 sedadla pomačkaná jak květy na něž dlouho přišlo
 Ani krahujec sem nezalétl aby rozsvítil výstražnou lampu svého pádu
 není toho tolik jen film s padajícími krahujcem
 tehdy a tehdy přišlo ještě dnes by se našly třísky
 avšak dnes jsou vahadla příliš rozhoupána
 někde třesko okno avšak byla to jen hruška padající na zem
 zblbli zblbli volá provaz na užovku
 provazy už neoddělují noc ode dne
 tovární na pohádky která tu čekáš jako hrdina na poslední autobus
 na neštěstí jsi ve mně víc než já v tobě
 nepokoušejme se už o nic alespoň dnes ne
 je večer a ani jediná vlaštovka

Už se nevyznám ani v zrcadle
 Alenko kolik důvupu je třeba k tomu aby se židle stala opět židlí
 a květina květinou
 jakou dalekou cestu je třeba podniknout přes ztroskotanou loď
 diluvialní zvíře až zpátky k majáku
 židle už zase není ničím jiným než židlí
 ale židlí bohatou životem jak jen je si ho možné přát
 židlí kolem níž padají blesky dalekých vzpomínek
 židlí která žije týměž smutným a veselým životem jako ruka která kreslí
 oblaka paměti

Ale tu náhle udeřilo až mně přechází zrak
 kolem studny z které se už dlouho nepije
 Udeřilo a ruka letí do větví
 celá šťastná ne: celá nešťastná
 blesk střecha a několik větví
 blesk který by mne probudil kdybych byl skutečně spal
 ne: ulice je ještě prázdnější než před chvílí
 musí to být přímo nahoře ale je nápadné ticho
 chybí tu jen uhranutý král který by stál dívaje se na mne nehybně

král bez přílbice s rozčuchanými vlasy
 ale ani ten se neobjeví aby po mně mávnul svou malou sekerkou
 s rychlými očima vlaštovky
 zdá se že i strašidla jsou příliš lidská v tomto světě bez lidí
 na vyschlém kamenitém dnu

Kdybych alespoň věděl že lidé dovedou umírat bez křiku nebo bez
 pathetických gest
 bylo by to méně hrůzné setkávat se nyní se stopami jejich mravenčí píle
 s jejich kolíčky na prádlo a s jejich roztomilou nepoctivostí
 točili mlýnek spokojenosti na svých malých bříškách
 hádali se vyhrožujíce si strážníky
 usínali vznášejíce se nad oblaky až k vrcholům kopřiv
 probouzeli se s láteřením a rozcházeli se po svém
 mačkali dudy svého života až k prasknutí
 kde jsou ti střádalové drobných strastí
 nebo to byli právě oni kdo z neobratnosti stiskl knoflík této katastrofy
 nebyli příliš moudří ale byli lepší než prázdno které po nich zůstalo
 můj básníku

Jeden jede na sudu
 druhý se drží větve
 jeden se proplétá ostružinami jako by hledal princeznin střevíček
 druhý pláče u plotu nad zlomenou nohou
 jeden bije koně
 druhý mává sekerou
 jeden podřimuje
 druhý kraluje
 třetí v pokleku oba fotografuje
 čtvrtý je drátem od sebe odděluje

Přišla válka
 zasunout zásuvku a obrátit se ke dveřím
 Přišla válka
 mraky létají nízko nad zemí
 Přišla válka
 stojaté vody
 Přišla válka
 Přišla válka

Vrahu nejši vrahem uprostřed léta na kvetoucí louce
 tvé ruce jsou řemeny ale palčivé slunce
 Vrahu nejši vrahem když líbáš když se chvěješ
 je listopad ulice voní praženou kávou
 jsou prázdné na protějším chodníku je přeskřtnutý nápis káva čaj
 to jediné mne vrací oklikami do skutečnosti
 kolikátá je to už skutečnost během jediného odpoledne
 jako při návratu z pohřbu když po celý den přelo
 nějaký staříček krasořečník tu zapomněl svou Aladinovu kouzelnou lampu
 voní tu máta ale máta znamená bolest
 strašlivý strýc pomlátil svá mláďata
 ocitli jsme se na zemi sám ani nevím jak
 uprostřed kopřiv nebo uprostřed obilí je to už lhostejné
 stará dobrá písťalka proto už nezavzlyká

Ve dvě hodiny dvacet se to stane jako by to mělo být naposlady
 už napřed je všechno rozkomíháno dvaceti ranami klackem
 tráva voní jako kdykoliv v minulosti
 upírám si právo popisovat tuto problematickou idylu
 už napřed kuličky štěstí se rozkutálely
 víno je mramorové
 a ovoce se chvěje těžkou plísňovitou zelení
 Kdybych věděl kde jsou teď ti všichni kteří kopali do stolů a odcházeli
 nechávající dveře otevřené
 kdybych je mohl vyhledat kam se ukryli v kterých propadlístích
 v jaké obłudné divadelní vlásenky se vzňaly jejich mozky
 v kterých doupatech jsou právě nyní květy
 oči jež žily v světle
 v světle pampelišky a v světle rozkvetlého stromu
 to co mi odpovídá je zed' se šmouhou po kolomazi
 vánek-hlavolam

Ve dvě hodiny dvacet se to stane ale nikdo to neuvidí
 Jen dvě tři krevnatky se rozplesknou na otlučené zdi

obloha a země složitá rodidla smrti
mít kolovrátek mít asbestovou vestu Karle Hynku který se vracíš
pro tento okamžik s rozžhaveným drátem
viděl jsem zajíce plazit se s opuchlou hlavou
jdeš rovně jak chodí přízraky bez klobouku v pepita blůzičce
poloslepý jak chodí přízraky jdeš sehrát ještě nějaké poslední divadlo
za tvýma očima zapadá slunce jako čmeláci v polích
jeden strašlivý vykřičník: krematorium
nikdy bych býval nevěřil jak je možné střílet vlaštovku v letu do hlavy
zraněným pohledem
jak je to všechno možné bez krve a bez výbuchů
jediná nadávka a všechno by zmizelo jako sen
vlčí máky vlčí máky
malá krásná strašidla kovové vážky dunících spánků
rozladěná trumpeta menší než aby bylo možné zatroubit na ni
vánku listí padá a všechny mé verše a všechny mé dveře
všechny mé přízraky a všechno v čem žiji

SUDY STRAŠIDLA
